

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy v Teplicích

Primary school with extended musical education in Teplice

Radim Šlinc

Vedoucí práce: PhDr. Petra Bělohávková, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Hudební výchova a sbormistrovství se zaměřením na vzdělávání

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy v Teplicích potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 10. 7. 2018

Děkuji vedoucí bakalářské práce PhDr. Petře Bělohávkové, Ph.D. za cenné rady a odbornou pomoc. Dále děkuji ředitelce ZŠ s RvHv Maršovská Naděždě Köhlerové za poskytnutí výročních zpráv, školních dokumentů a sdělení informací o současném stavu školy. Děkuji Heleně Mazzolini, Janě Ptáčkové, Marcele Novákové, Haně Žídkové, Karolíně Waldštejnové, Romaně Šlincové a Jiřímu Novému za poskytnutí rozhovoru a cenné připomínky k práci.

ABSTRAKT

Bakalářská práce Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy v Teplicích se zabývá historií vzniku tříd s rozšířeným vyučováním hudební výchovy na základních školách v České republice se zaměřením na vývoj takto specifické základní školy v Teplicích, hudebně pedagogickými osobnostmi této školy i hudebními tělesy, které na této škole působí.

Práce se tematicky zaměřuje na samotný vznik základních škol s rozšířenou výukou hudební výchovy a s ním úzce spjatou osobností Ladislava Daniela jako oficiálního zakladatele projektu škol s hudebním zaměřením v tehdejší Československu.

Následně se orientuje na historii, rozvoj a současný stav hudebních tříd Základní školy s rozšířenou výukou Maršovská v Teplicích.

Pozornost v práci je rovněž věnována i pěveckým sborům, které na škole působí, a jejich úspěšné reprezentování školy i statutárního města Teplice. Dále práce mapuje hudebně pedagogický výkon vyučujících v hodinách hudební výchovy a samotný průběh vybraných vyučovacích hodin hudební výchovy ve třídách s rozšířeným vyučováním hudební výchovy.

Cílem této práce je ucelení vnímání historie a současného působení Základní školy s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská v Teplicích a upozornění na kvalitní práci místních pedagogů. Za základní metodu je zvoleno pozorování, historicko-pramenné srovnání a analýza. Jako pomocná metoda slouží rozhovor. Výsledek práce znázorňuje fakta o hudebně-pedagogickém procesu na Základní škole Maršovská v Teplicích, která nebyla doposud nikým zpracována, a slouží tak jako základ pro další zpracování prací, které se budou orientovat na Základní školu s rozšířenou výukou v Teplicích či obecně hudební pedagogikou.

KLÍČOVÁ SLOVA

Základní škola s rozšířenou výukou v Teplicích, Ladislav Daniel, dětské pěvecké sbory, učitelé hudební výchovy, výuka hudební výchovy

ABSTRACT

Bachelor Thesis, Primary school with extended musical education in Teplice, deals history of the creation of classes with extended musical education at primary schools in the Czech Republic, focusing on the evolution of a specific primary school in Teplice, pedagogical personalities of the school and a music ensemble acting at this school.

This thesis focuses on the creation of primary schools with extended musical education and the closely related personality of Ladislav Daniel, as a official promoter of the project of schools with musical focus in then Czechoslovakia.

The thesis follows the history, the development and the current state of music classes of primary schools with extended teaching Maršovská in Teplice.

Attention is also paid to the music ensemble that acting at this school and their successful representation of this school and the statutory city of Teplice.

Next, the thesis describes the musical pedagogical performance of teachers in music lessons and the course of selected lessons of music education in classes with extended musical education.

The aim of this work is to understand the perception of the history and the topical activities of primary schools with extended music education Maršovská in Teplice and to highlight the quality work of local teachers.

The basic method is using observations, historical-source comparisons and analysis.

An interview is used like an assistant method.

The result of the thesis shows the facts about the musical pedagogical process at the primary school Mašovská in Teplice, which has not been processed yet and serves as the basis for further processed of the thesises, that will be oriented to the primary school with extended musical education in Teplice or generally to the music pedagogy.

KEYWORDS

Primary School with Extended musical education in Teplice, Ladislav Daniel, children's ensemble, teachers of music, teaching of music

Obsah

ÚVOD.....	7
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1.1 ZÁKLADNÍ ŠKOLA S ROZŠÍŘENOU VÝUKOU HUDEBNÍ VÝCHOVY.....	9
1.1.1 Vývoj hudební výchovy na území Československa před vznikem škol s rozšířenou	
výukou hudební výchovy.....	9
1.1.2 Počátky základního školství s rozšířeným vyučováním hudební výchovy.....	13
1.1.3 Koncepce výuky základních škol s rozšířenou výukou hudební výchovy.....	15
1.1.4 Vznik dalších škol s rozšířenou výukou hudební výchovy v Čechách a na	
Slovensku.....	17
1.1.5 Ladislav Daniel jako zakladatel škol s rozšířenou výukou hudební výchovy.....	18
1.2 ZÁKLADNÍ ŠKOLA S ROZŠÍŘENOU VÝUKOU HUDEBNÍ VÝCHOVY MARŠOVSKÁ.....	20
1.2.1 Historie vzniku tříd s rozšířenou výukou hudební výchovy.....	20
1.2.2 Současné působení základní školy s rozšířenou výukou hudební výchovy	
Maršovská v Teplicích.....	21
1.2.3 Výuka hudební výchovy na základní škole Maršovská.....	22
1.2.4 Pěvecké sbory působící na základní škole s rozšířenou výukou hudební výchovy	
Maršovská.....	25
1.2.5 Hudebně-pedagogické osobnosti působící na základní škole s rozšířenou výukou	
hudební výchovy v Teplicích.....	28
2 PRAKTICKÁ ČÁST.....	32
2.1 ROZBOR VYUČOVACÍ HODINY I.....	32
2.2 ROZBOR VYUČOVACÍ HODINY II.....	34
2.3 ROZBOR VYUČOVACÍ HODINY III.....	36
2.4 ROZBOR VYUČOVACÍ HODINY IV.....	38
2.5 ROZBOR VYUČOVACÍ HODINY V.....	40
2.6 ROZBOR VYUČOVACÍ HODINY VI.....	41
3 ZÁVĚR.....	44
4 BIBLIOGRAFIE.....	45
5 PŘÍLOHY.....	I

Úvod

Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy v Teplicích oslavila v roce 2016 čtyřicet let od založení tříd s hudebním zaměřením. Jedná se o instituci se silnými kořeny v Teplickém hudebním vzdělávání. Je jednou z největších základních škol s rozšířenou výukou hudební výchovy v Ústeckém kraji. Za dobu jejího působení se může pochlubit velkým počtem absolventů, kteří se hudbě věnují dodnes, a to i po profesní stránce.

Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy v Teplicích je pro mne místem, které rád navštěvuji dodnes. Na této škole jsem strávil několik let jako její žák, získal jsem znalosti o hudbě jako takové a osvojil si hudební dovednosti, které nastartovaly můj hudební i pedagogický rozvoj. Tradice této školy již neodmyslitelně patří do místního regionálního rozvoje.

Tuto práci jsem se rozhodl napsat především díky kladnému vztahu k ZŠ s RvHv Maršovská a nutné potřebě shrnout období jejího vzniku, současné prosperování a vynikající výkony vyučujících v praxi, a tím poukázat na její velký přínos pro lázeňské město Teplice. V současné době je zatím problematika výuky hudební výchovy na této škole veřejností opomíjena a celý proces vzniku rozšířeného vyučování hudební výchovy v Teplicích si vybavuje jen pár pamětníků.

Cílem mé bakalářské práce je představení jedné z prvních základních škol s rozšířenou výukou hudební výchovy v Ústeckém regionu od jejího vzniku po současné dění a také poskytnutí inspirace v podobě kreativních nápadů pro práci budoucích pedagogů do hodin hudební výchovy na základní škole nejen s hudebním zaměřením formou demonstrace vyučovacích hodin hudební výchovy.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. Teoretická část vymezuje téma, charakter i funkčnost hudebně zaměřené základní školy od jejího vzniku dodnes, zatímco praktická část je zaměřena na popis a rozbor jednotlivých vyučovacích hodin hudební výchovy na ZŠ s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská v Teplicích. Hlavní metodou pro vypracování této práce byla analýza školních dokumentů, které mi škola poskytla k nahlédnutí. Dále pak pozorování školního klimatu, průběh vyučovacích hodin a v neposlední řadě nestrukturovaný rozhovor s vyučujícími, bývalými vyučujícími a vedením školy. V praktické části mé práce jsem využil metody pozorování jednotlivých hudebních

činností při výuce hudební výchovy. Teoretická část mé práce vychází z diplomové práce M. Kondrové *Základní školy s rozšířenou výukou hudební výchovy v ČR* z roku 2003, která se ve své práci zaměřila na vznik, rozvoj a koncepci základních škol s rozšířenou výukou hudební výchovy. Dále pak ze školního vzdělávacího programu ZŠ Maršovská a z materiálů získaných na základě rozhovorů s vedením a pedagogy školy.

Základní metodou, jak je již výše zmíněno, je pozorování, historicko-pramenné srovnání a analýza a jako pomocná metoda je použit rozhovor. Výsledek práce znázorňuje fakta o hudebně-pedagogickém procesu na Základní škole Maršovská v Teplicích, která nebyla doposud nikým zpracována, a slouží tak jako základ pro další zpracování prací, které se budou orientovat na Základní školu s rozšířenou výukou v Teplicích či obecně hudební pedagogikou.

1 Teoretická část

1.1 Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy

1.1.1 Vývoj hudební výchovy na území Československa před vznikem škol s rozšířenou výukou hudební výchovy

Hudební výchova je obecně považována za esteticko-výchovný předmět společně s výchovou výtvarnou a dramatickou. Její realizace zahrnuje činnosti vokální, instrumentální, poslechové a hudebně pohybové, a to všechny v rovině receptivní, reproduktivní a v neposlední řadě produktivní. Toto chápání hudební výchovy jako vyučovacího předmětu je výsledkem rozsáhlého a složitého vývoje, který trvá dodnes. Hudební výchova si musela své postavení mezi jinými obory získat, a vymanit se tak z periferie vyučovacích předmětů základního vzdělávání.

O hudebním vzdělávání v kontextu středověkého školství, především na venkově, se mnoho nedochovalo. Nejstarší historicky podložené informace sahají až do 13. století, kdy se děti v městských školách, které existovaly při kapitulách a klášterech a později městských farách, učily na nižším stupni tzv. triviu (čtení, psaní, počty) a na vyšším stupni tzv. sedmeru svobodných umění, mezi které patřila i hudba.

V dalších staletích se rovněž dochovaly záznamy především z prostředí městských škol. Hudební život obcí a měst spravovalo též střední školství, v té době se jednalo o školy partikulární nebo latinské. Na těchto školách byla hudba nedílnou součástí vzdělávání, protože cílem výuky byla výchova zpěváků a instrumentalistů pro potřeby kostela a církve jako takové. S touto skutečností byla úzce spjata osobnost učitele, který byl většinou i ředitel kůru a varhaník. Střední a vysoké školy byly až do 80. let 18. století pod velkým vlivem církve, kdy v důsledku Josefských reforem svůj vliv ztratily. Duchovní řády jako např. jezuité a později piaristé dbaly na hudební rozvoj společnosti. O situaci hudebního vzdělávání na venkově se více zmiňují prameny až v době pobělohorské, kdy byla velmi úzká vazba školy na kostel. Mezi hlavní učitelské povinnosti patřila péče o hudbu na kůru, a proto se mnoho času ve výuce věnovalo nácviku na nedělní figurální mše. Pro tyto potřeby se na školách denně vyučovalo zpěvu i hře na hudební nástroj. V této době znamenaly hudební dovednosti i možnost změny sociálního postavení prostřednictvím

zaměstnání u šlechty. V 18. století anglický varhaník a hudební historik Charles Burney (1726–1814) ocenil kvalitu hudební výchovy na českých školách ve svém *Hudebním cestopise 18. věku* a stal se i původcem označení Čech jako „konzervatoře Evropy“. Během 17. a 18. století došlo k velkému rozvoji hudební vzdělanosti a mnoho vzdělaných hudebníků našlo své uplatnění nejen u nás, ale i ve světě, např. Bohuslav Matěj Černohorský, Jakub Jan Ryba, Jan Dismas Zelenka, Josef Mysliveček aj.

Postavení hudební výchovy v českém školství výrazně ovlivnila vláda Josefa II. v letech 1780–1790. Josefínské reformy v podobě rušení klášterů, a především zrušení jezuitského řádu měly negativní dopad na hudební život v Čechách. Reformy postihly i české školství. Panovník usiloval o vymanění škol z moci církve a o obsah výuky koncipovaný tak, aby školy produkovaly především kvalitní řemeslníky, obchodníky a úředníky, proto navýšil počet hodin předmětů směřujících k praktičnosti pro tato uplatnění. Hudební i jiné druhy umění se proto začaly ocitat na jakémsi okraji zájmu, než jak tomu bylo doposud. Většina škol se věnovala hudbě i nadále, ale ne už v takové intenzitě jako v dobách minulých.¹

Až na přelomu 19. a 20. století se ve společnosti začínaly objevovat nové myšlenkové proudy a snahy o reformu školství. Začal se zvyšovat zájem o dítě jako takové, který byl vyvolán na základě mnoha experimentů. Jedním z prvních experimentátorů byl František Čáda, který se zabýval vývojem hudebních schopností a zkoumal dětskou hudebnost. Hudební výchova na školách obecných a měšťanských byla nazývána zpěv, což ostatně korespondovalo s obsahem výuky. Tyto snahy o vzestup hudební výchovy se netýkaly jen Čech, ale i jiných území ve střední Evropě. Kritika na sebe nenechala dlouho čekat, a tak se nové myšlenky nelehko prosazovaly. Receptivním vnímáním hudby se zabýval Konrád Pospíšil, který se zasadil o pořádání výchovných koncertů, což bylo v této době velkou novinkou. Dále poukazoval na školní hudební výchovu jako takovou. Ocenil např. vynález gramofonu a doporučil tak jeho aplikaci v hudebně-pedagogické praxi.

Zpěv však stále nebyl na školách brán jako rovnocenný předmět, protože byly neustále podceňovány jeho kvality a prospěšnost.

---

¹ PECHÁČEK, Stanislav. Historie hudebního vzdělávání v českých zemích – 1. část. *Hudební výchova: časopis pro hudební a obecně estetickou výchovu školní a mimoškolní*. Praha: Karolinum, 2016, roč. 24, č. 1-2, s. 22. ISSN 1210-3683.

Během období první republiky se zpěv, jakožto vyučovací předmět, velmi obtížně probíjaval na všechny stupně tehdejšího vzdělávacího systému. První poválečný sjezd hudebních pedagogů byl uskutečněn v Žilině, a to 20. srpna 1919. O rok později v červenci byl uskutečněn první sjezd českého a slovenského učitelstva, kde bylo všeobecně požadováno zrovnoprávnění učitele hudební výchovy s ostatními pedagogy a jeho požadovaná odborná kvalifikovanost pro tuto profesi. Učitelé usilovali o navýšení počtu vyučovacích hodin hudební výchovy, avšak realita byla taková, že na obecných a měšťanských školách měla hudební výchova dotaci pouze jednu vyučovací hodinu týdně. Školní rok 1930/31 přinesl hudební výchově jisté změny. Vyučovací předmět zpěv byl z velké části povinným předmětem i na středních školách, avšak náplň vyučování názvu předmětu už zcela neodpovídala. Novým návrhem se stal název předmětu hudební výchova, který se dochoval dodnes. Roku 1936 byl v Praze uspořádán první mezinárodní hudebně výchovný kongres, kterého se zúčastnili světoví skladatelé a pedagogové, jako např. Leo Kestenberg, Jaroslav Křička či Vladimír Helfert. V Praze se usídlila i nově vzniklá mezinárodní společnost pro hudební výchovu.

Nelze tvrdit, že by se podoba hudební výchovy nějak razantně zlepšila. Po válce totiž ještě několik let platily osnovy z roku 1915. Na školách, které byly klasifikovány jako pokusné, se zkoušely využít nové vyučovací metody. Zpěv písně již nebyl cílem, ale prostředkem v intonačním výcviku žáků. Přesvědčení Vladimíra Helferta, že není nehudebních lidí, usilovalo o soustavné hudební působení na jedince od nástupu do školní docházky až po naplnění plnoletosti. *„V hudební výchově jako naukovém předmětu by se měli naučit rozumět hudbě, poslouchat nauku o harmonii a hudebních formách, stavbě melodie apod.“*²

Třicátá léta 20. století přinesla hudebně-pedagogický směr Carla Orffa z Mnichova, který byl svou koncepcí velmi novátorský, ale své místo si v Čechách našel až v 60. letech 20. století. V první polovině dvacátého století vznikají i první vyučovací pomůcky a učebnice, např. Čeňkova tabule, a také aplikace gramofonových desek. Novou snahou o získání žactva k hudbě byly nově vznikající školní pěvecké sbory. *„Kdybychom měřili stav školské hudební výchovy podle počtu tehdy vzniklých dětských pěveckých sborů, místy i dětských*

---

2 GREGOR, V. a SEDLICKÝ, T. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. Praha: Supraphon, 1990, s. 86.

*kapel a dětských zpěvoherních kolektivů, pak bychom usoudili, že nastal velký rozmach zpěvnosti české mládeže.*³

Všechny pozitivní snahy v hudební pedagogice, které by mohly vyústit v tzv. uspokojující stav, zmařila nastupující druhá světová válka. Jediným přínosem druhé světové války ve vztahu k hudební výchově byla stále sílící vlastenecká sounáležitost a protiněmecké smyšlení. To podporovalo zpěv především lidové písně.

Po druhé světové válce se situace hudební výchovy navzdory společenským a politickým změnám zlepšila. V letech 1945 až 1948 se na měšťanských a středních školách navýšila hodinová dotace hudební výchovy na dvě hodiny týdně a současně byl podporován jako nepovinný předmět pěvecký sbor či školní orchestr. Po nástupu jednotné komunistické vlády se v roce 1948 podoba školství opět změnila. Byla zavedena devítiletá a poté osmiletá školní docházka, přičemž se hudební výchova vyučovala vždy do předposledního ročníku. Tehdejší Ministerstvo školství mělo zřejmě pocit, že hudební výchova v rámci volnočasových aktivit je plně dostačující pro hudební rozvoj žactva. Pedagogové se proti tomuto přístupu bouřili, ale odborná i neodborná veřejnost na předmět nahlížela jako na oddechový předmět. Hudební výchova byla však značně poznamenána směrem komunistické výchovy, především specifickým výběrem materiálu k samotné výuce.

Šedesátá léta přinesla zájem o evropské hudební pedagogické směry, a to především o Schulwerk Carla Orffa, jenž vytvořil ucelený systém rozvíjení dětské hudební tvořivosti opírající se o rytmus, říkanky a hru na hudební nástroje. Tuto metodu do českého prostředí transformovali Ilja Hurník a Petr Eben. Orffův Schulwerk se u nás těšil velké oblibě, avšak nutno podotknout, že se podobnými metodami zabývali už dříve někteří naši pedagogové, jako např. J. Dostal ze Strakonice či L. Daniel z Olomouce.

Na konci 60. let se již na půdě Výzkumného ústavu pedagogického v Praze a (dále VÚP) a Bratislavě vytvářela zcela nová koncepce hudební výchovy, ale nové osnovy byly oficiálně platné až od školního roku 1976/1977. Nová náplň výuky konečně poskytovala komplexní rozvíjení dětské hudebnosti. Vedle zpěvu a poslechu hudby se do obsahu přidaly i pohybové a instrumentální činnosti, na které do této doby nebyl brán velký zřetel.

---

3 GREGOR, V. a SEDLICKÝ, T. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. Praha: Supraphon, 1990, s. 93.

Český školský systém po vzoru toho maďarského začíná hovořit o školách zaměřených na hudební výchovu. V Maďarsku dokázali pedagogové dříve než u nás poukázat na lepší studijní výsledky žáků z hudebně zaměřených tříd. České školy se snažily maďarským co nejvíce přiblížit, a tak hudební výchova začíná získávat zcela nový rozměr.

1.1.2 Počátky základního školství s rozšířeným vyučováním hudební výchovy

Základní školy s rozšířenou výukou hudební výchovy oficiálně vznikly jako širokospektrální projekt v 80. letech 20. století, nicméně pravé počátky takto zaměřeného základního školství sahají o několik let zpět.

Jako první základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy v Československu byla 1. září roku 1966 otevřena v Olomouci. Koncepce výuky byla inspirována školou obdobného typu v Maďarsku. Mezi nejvýraznější osobnosti patřili Ladislav Daniel, který je veřejností pokládán za zakladatele škol s rozšířenou výukou hudební výchovy, a Milan Králík, ředitel školy. Okresní národní výbor tento „olomoucký experiment“, jak se mu přezdívalo, velmi příznivě podporoval, takže bylo zapotřebí zajistit jen kvalitní hudebně pedagogické síly.

To pro Ladislava Daniela nebyl problém, protože si své učitele pro rozšířenou hudební výchovu takříkajíc vchoval.

Název olomoucký experiment je pro vznik rozšířené výuky hudební výchovy přesný, protože přívlastek „olomoucký“ určuje místo, kde projekt vznikl a „experiment“ znázorňuje formu realizování tohoto projektu. To vše po vzoru základní školy s rozšířeným vyučováním hudební výchovy z Maďarska. V praxi se jednalo o navýšení počtu vyučovacích hodin hudební výchovy a zintenzivnění všech složek hudební výchovy při výuce. Ladislav Daniel vnímal smysl a cíl rozšířené výuky hudební výchovy tak, „že hudební výchova v žácích rozvíjí řadu pro život nepostradatelných schopností a vlastností, a tak je daleko lépe připravuje pro život a dělá z nich opravdové osobnosti.“⁴⁵

Vedle základní školy zde vznikla i lidová škola umění, v jejímž čele stála autorka učebnic hudební nauky Jaroslava Zaoralová. Podle Daniela je prosperita škol s rozšířenou výukou

---

4 DANIEL, L. *Školy s rozšířenou hudební výchovou*. Osobní materiály Ladislava Daniela.

5 KONDRŮVÁ, M. *Základní školy s rozšířenou výukou hudební výchovy v ČR*. Praha, 2003. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy, s. 16.

hudební výchovy závislá na úzkém kontaktu s lidovou školou umění, dnes známou jako základní uměleckou školou. Rodiče žáků jsou plně seznámeni s faktem, že se jejich děti budou věnovat hře na hudební nástroj. V průběhu studia na ZŠ si osvojí hru na zobcovou flétnu a v lidové škole umění si vyberou dle vlastního zájmu hudební nástroj, kterému se budou nadále věnovat.

Základní škola v Olomouci se těšila velké slávě, protože sem na hospitace a náslechy zavítalo nemálo učitelů z Československa i zahraničí. Učitelé si sem jezdili pro inspiraci, zkušenosti i cenné podněty, které následně mohli využít ve výuce. Do zahraničí jezdil i sám Ladislav Daniel, kde přenášel o metodice hudební výchovy.

Po změně ve vedení školy se nad experimentem začala stahovat mračna. Nová paní ředitelka jej po dokončení devátého ročníku ve školním roce 1974/1975 prohlásila za ukončený a ministerstvo školství s ukončením souhlasilo.

Po roce se stejně jako před experimentem na škole začaly objevovat výchovné problémy⁶ a sociálně patologické jevy. Ladislav Daniel byl novým ředitelem požádán, aby znovu obnovil rozšířenou výuku hudební výchovy, což pro něj bylo svým způsobem zadostiučinění. Bohužel už nebylo tak snadné sehnat kvalitní pedagogy, kteří ze školy odešli. Musel si opět vyškolit nové učitele, což bylo pro Ladislava Daniela po dalších třicet tři let velkou zátěží.

Samý začátek vzniku a rozvoje základních škol s hudebním zaměřením pramení právě z „olomouckého experimentu“ na Základní škole na třídě Svornosti v Olomouci. Tato základní škola dala jakýsi vzor dalším školám, které následně začaly vznikat a budovat třídy s rozšířenou výukou hudební výchovy.

1.1.3 Koncepce výuky základních škol s rozšířenou výukou hudební výchovy

V metodickém pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, který vznikl roku 1991, se hovoří o tom, že školy s rozšířenou výukou hudební výchovy jsou založeny na základě úzkého spojení základní školy a základní umělecké školy, což je v souladu

---

⁶ KONDROVÁ, M. *Základní školy s rozšířenou výukou hudební výchovy v ČR*. Praha, 2003. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy, s. 18.

s původním plánem Ladislava Daniela a maďarským hudebně-pedagogickým systémem. Úzká spolupráce těchto institucí přináší mimo jiné možnost navýšit žákům počet hodin hudebního vzdělávání, ale nebyl překročen limit vyučovacích hodin a nebyla ohrožena dotace jiných povinných předmětů v učebním plánu na základní škole. Funkce ZUŠ by měla být v tomto ohledu taková, že zajistí výuku hry na hudební nástroje a činnost instrumentálních souborů. Na základě toho poskytne ZŠ žákům možnost uplatnit své hráčské dovednosti v hodinách hudební výchovy, dále pak zajistí činnost pěveckého sboru či školního orchestru.

ZŠ a ZUŠ by měly být umístěny v těsné blízkosti, ideálně by se ZUŠ měla nacházet v jednom z pavilonů ZŠ. Jestliže je tato realizace nemožná, je ZŠ povinna poskytnout žákům bezpečný přechod mezi institucemi. ZUŠ je na druhé straně povinna zajistit personální obsazení pedagogického sboru tak, aby byla plně kompetentní počítat s každoročním přísunem žáků ze tříd s rozšířenou výukou hudební výchovy.

Základní škola realizuje hudební výchovu ve všech ročnících v časové dotaci 3 hodiny hudební výchovy týdně, přičemž od druhého do osmého ročníku je pro žáky povinný sborový zpěv či orchestrální hra.

Z hlediska kontroly České školní inspekce by se činnosti školy s rozšířenou výukou hudební výchovy a ZUŠ měl věnovat speciálně delegovaný inspektor⁷.

Fungování a prosperita škol s rozšířenou výukou je determinována i materiálními podmínkami. Škola by měla zajistit optimální prostory pro výuku. Výuka hudební výchovy probíhá ve dvou vybavených odborných učebnách hudební výchovy, z čehož jedna slouží 1. stupni a druhá 2. stupni. Tzv. hudebny neboli odborné učebny pro výuku hudební výchovy by měly být vybaveny dostatečným počtem hudebních nástrojů, aby mohly žákům poskytovat možnost si některé nástroje zapůjčit k domácímu zdokonalování své hry na nástroj. Z hlediska dalších pomůcek pro výuku se jako učebnice používají standardní učebnice hudební výchovy pro ZŠ v kombinaci s učebnicemi pro ZUŠ. Na prvním stupni jsou používány učebnice hudební výchovy od Státního pedagogického nakladatelství a některé ZŠ již od roku 2015 pro výuku HV v 1. ročníku využívají novou učebnici HV od

---

7 KONDROVÁ, M. *Základní školy s rozšířenou výukou hudební výchovy v ČR*. Praha, 2003. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy, s. 23.

nakladatelství Fraus. Dále z řad učebnic pro ZUŠ jsou hojně využívány tituly jako Mladí muzikanti, pracovní sešity pro výuku hudební nauky na ZUŠ, aj. Pedagogičtí pracovníci se opírají i o další hudebně pedagogickou literaturu dle vlastního zaměření.

Přijímací řízení do tříd s rozšířenou výukou hudební výchovy je oficiální částí u zápisu na ZŠ. Škola si své žáky mnohdy vybírá na základě průzkumu hudebnosti žáků v mateřských školách.

Pedagogický sbor na škole s hudebním zaměřením by měl být kvalitní. Učitelé hudební výchovy musí mít dobré jak pedagogické, tak hudební vlohy pro práci s dětmi. Z hudebně pedagogického hlediska by měli disponovat především dobrými pěveckými i instrumentálními dovednostmi.

Výsledkem snahy MŠMT, VÚP a ředitelů škol bylo 28. května roku 1997 konání celostátního semináře ředitelů škol s rozšířenou výukou hudební výchovy. Semináře se účastnily osobnosti z řad MŠMT a VÚP v Praze, jako například A. Charalambidis a P. Kloub, protože právě oni se na koordinaci činnosti škol s rozšířenou výukou hudební výchovy podíleli. Předmětem semináře bylo zhodnocení dosavadního průběhu působení škol a potvrzením definitivních platných osnov pro základní školy s rozšířenou výukou hudební výchovy (č. j. 28 147/97-20)⁸. Tyto osnovy platily až do vzniku Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

1.1.4 Vznik dalších škol s rozšířenou výukou hudební výchovy v Čechách a na Slovensku

Zřizování základních škol s rozšířenou výukou hudební výchovy bylo oficiálně schváleno v roce 1987 ministerstvem školství. Jako prvotní byly podmínky vytvořeny na ZŠ v Olomouci, ale kromě olomoucké školy měly možnost vznikat i další základní školy, které měly o projekt tohoto typu zájem (např. ZŠ Maršovská v Teplicích, ZŠ Krásné Březno v Ústí nad Labem, ZŠ Umělecká v Praze 7, ZŠ Boženy Němcové v Litoměřicích, 11. Základní škola Most aj.).

---

⁸ Učební osnovy pro ZŠ s rozšířenou výukou hudební výchovy jsou uvedeny ve Věstníku MŠMT ČR, roč. LIII, 1997, sešit 9.

Oficiálně se projektem od této doby rozumí rozsáhlá a strukturovaná komunikace jednotlivých základních škol a ministerstva školství. Na tomto komunikačním procesu se v úvodní fázi projektu podíleli Ladislav Daniel, Pavel Jurkovič a František Mouryc.⁹

Všichni tři komunikovali s ministerstvem školství a dojednávali veškeré postupy v nadcházejícím vývoji škol tohoto typu. Ministerstvo školství žádalo o vytvoření osnov pro třídy s rozšířenou výukou hudební výchovy, a tak se pravidelně scházeli přední zástupci těchto škol. Ladislav Daniel chtěl svůj systém řízení hudební výchovy realizovat na všech nově vznikajících školách s rozšířenou výukou hudební výchovy, ale tyto školy již zakládali lidé, kteří už disponovali četnými hudebně pedagogickými zkušenostmi.

V této době stát základní školy s rozšířenou výukou hudební výchovy ničím neomezoval a nechal je produkovat hudebně pedagogický proces dle libosti. Stát nemohl nikterak razantně zasáhnout, protože měly školy svůj již zaběhlý systém, který by mohl být násilnými pravidly jen ohrožen, a proto se rozhodl v procesu zřizování těchto škol přílišně nezasahovat.¹⁰

Olomoucký experiment ovlivnil i školství na Slovensku. Rozšíření škol s hudebním zaměřením tak zachvátilo takřka celé území tehdejšího Československa. První oficiálně schválenou základní školou s rozšířenou výukou hudební výchovy na Slovensku byla od školního roku 1986/1987 ZŠ Kuzmányho v Bánské Bystrici. Byly zde vyprodukovány vzdělávací plány a písemné přípravy pro rozšířené vyučování hudební výchovy, které se ve většině shodovaly s olomouckou koncepcí. Rozšířené vyučování hudební výchovy na Slovensku nemělo takový ohlas jako v České republice. V současné době sídlí základní školy s rozšířenou výukou hudební výchovy v Banské Bystrici, v Popradu a v Bratislavě.

---

9 DANIEL, L. Studie: Přínos olomoucké školy s rozšířenou hudební výchovou našemu školství. **In:** *Dějiny hudební výchovy (osobnosti, instituce, koncepce): sborník z konference Janáčkiana 1996*. Ostrava: Montanex, 1996, s. 185-188. ISBN 80-857-8072-0.

10 KONĐROVÁ, M. *Základní školy s rozšířenou výukou hudební výchovy v ČR*. Praha, 2003. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy, s. 19.

1.1.5 Ladislav Daniel jako zakladatel škol s rozšířenou výukou hudební výchovy

PhDr. Ladislav Daniel, CSc. (29. května 1922 – 16. února 2015) je jedním z prvních zakladatelů projektu vzniku základních škol s rozšířenou výukou hudební výchovy a také jednou z nejvýraznějších osobností v oblasti hudebního vzdělávání. Hudebně pedagogické působení zaměřil nejen na své žáky, ale i na vzdělávání budoucích učitelů hudební výchovy.

Ladislav Daniel se hudbě věnoval již od útlého dětství. Velkým vzorem a učitelem se stal pro Daniela jeho strýc, který ho naučil hře na trubku. Muzikální rodina, ve které se narodil, mu umožňovala docházet na hodiny hry na trumpetu a housle k učiteli Martinu Drahotovi. Zde se naučil Daniel hudební nástroje také vyrábět. Hudba provázela Daniela celým životem. Jako student reálného gymnázia v Kolíně dosahoval dobrých školních výsledků, ale také zde založil studentský jazzový soubor. Po dokončení studia na gymnáziu působil jako trumpetista v kapele hrající v Německu. Když Danielovi v Německu angažmá skončilo, hrál ve známém orchestru Gustava Broma a v kapele Jaroslava Maliny. Ladislav Daniel inklinoval nejen k hudbě, ale také k výuce cizích jazyků. Po druhé světové válce začal studovat na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde se věnoval studijnímu oboru hudební výchova – anglický jazyk. Své teoretické i praktické znalosti zúročil na Pedagogickém gymnáziu v Olomouci. Ve své disertační práci rozpracoval tonální metodu písňovou a v roce 1966 se stal doktorem filozofie. V roce 1968 se stal docentem a také vedoucím katedry výchov na Pedagogickém institutu v Olomouci. Pořádal semináře a sympózia o hudební výchově, které měly vynikající ohlasy daleko za hranicemi naší země. Daniel v roce 1970 založil a vedl komorní soubor Contentus musicus, v němž hrál na zobcovou flétnu a violu da gamba především barokní hudbu. Z politických důvodů ukončil svou působnost ve vedení katedry výchov a začal se věnovat svému dosud nenaplněnému snu – založení první experimentální školy s rozšířenou výukou hudební výchovy. Svůj sen si splnil a založil takto specializovanou Základní školu na třídě Svornosti v Olomouci.

Díky svým jazykovým znalostem Daniel přednášel na zahraničních kongresech pro hudební výchovu a stal se uznávaným odborníkem na vzdělávání pedagogů hudební výchovy v naší vlasti i mimo ni. Nabyté celoživotní zkušenosti se snažil zavádět přímo do škol, ale i do svých publikací, které během svého života napsal. Jedná se zejména o

učebnice Hudební výchova (Panton, 1994–2000) a učebnice hudební výchovy pro pedagogické školy (SPN, 1952–1954). Dále pak vyšla díla: Zazpívejme si z not (SPN, 1963), Intonační cvičení I, II (Panton, 1965). Vyhledávanými publikacemi jsou také Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu I, II (Panton, 1974) a škola hry na altovou zobcovou flétnu (Panton, 1974). Daniel jako vynikající metodik a didaktik hudební výchovy vypracoval osnovy a plány učiva, které završily jeho celoživotní úsilí. Jmenujme také Metodické příručky pro učitele 1. –5. ročníku hudební výchovy (Panton, 1994–2000) na základní škole a řadu didaktických pomůcek, které učitelům ulehčují a zdokonalují jejich práci.¹¹¹²

---

11 Databazeknih.cz. *Ladislav Daniel*. Životopis [online]. Who is who. [Cit. 1.7.2018]. Dostupné z: <<https://www.databazeknih.cz/zivotopis/ladislav-daniel-20039>>

12 Český hudební slovník osob a institucí. *Daniel, Ladislav* [online]. Jakub V. VLČEK. 11.3.2015 [cit. 1.7.2018]. Dostupné z <http://ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictinary&task=record.record_detail&id=5230>

1.2 Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská

1.2.1 Historie vzniku tříd s rozšířenou výukou hudební výchovy

Historie a tradice základní školy s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská se váže s prostory základní školy v ulici Československých dobrovolců (dále jen Čs. dobrovolců), kde byla pod vedením paní ředitelky Aleny Šimonové, která zažádala o akreditaci ministerstvo školství, ve školním roce 1987/1988 zahájena výuka tříd s rozšířeným vyučováním hudební výchovy. Třídní učitelkou první hudební třídy byla paní Alena Hozáková, která byla pro tento projekt velmi výrazně nadšená.

Z organizačního hlediska se koncepce výuky opírala na základě pojetí hudební výchovy podle Ladislava Daniela v Olomouci, tak jako všechny ostatní základní školy s RvHv v republice. Postupem času se hudební třídy rozšířily do vyšších ročníků a roku 1994 disponovala ZŠ Čs. dobrovolců především třídami s hudebním zaměřením. Na ZŠ Čs. dobrovolců postupně přibývalo i kvalitních hudebních pedagogů, např. Jiří Nový, Helena Mazzolini, Alena Hyťhová, Dana Königová apod.

Ze strany tehdejšího Městského národního výboru v Teplicích, později městského úřadu, byla škola velmi výrazně finančně podporována. Ředitelství severočeské filharmonie v Teplicích vycházelo rovněž škole velmi vstříc. Na základě výběru vyučujících hudební výchovy měli žáci v rámci výuky bezplatný přístup na veškerá představení a koncerty pořádané severočeskou filharmonií, a to nejen na představení výchovného charakteru.¹³

Roku 1999 byla budova ZŠ Dobrovolců poskytnuta místnímu gymnáziu, a tak se třídy s rozšířenou výukou hudební výchovy přesunuly na Základní školu Maršovská, kde sídlí dodnes. Od školního roku 1999/2000 do června 2010 byla ve funkci ředitelky školy Věra Kornalíková, která měla velmi kladný vztah k hudební výchově. Štědře finančně podporovala působení školních pěveckých sborů a pedagogickou činnost učitelů hudební výchovy. Za jejího působení byly komplexně vybaveny učebny hudební výchovy jak hudebními nástroji, tak nejmodernější audiovizuální technikou.¹⁴

---

¹³ Rozhovor s Jiřím NOVÝM. Praha 2. 7. 2018.

¹⁴ Rozhovor s Hanou ŽÍDKOVOU. Teplice 29. 6. 2018.

1.2.2 Současné působení základní školy s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská v Teplicích

V současné době patří Základní škola s RvHv Maršovská k předním výchovně vzdělávacím institucím v Ústeckém kraji. Jejím zřizovatelem je statutární město Teplice. Ve funkci ředitelky školy je od školního roku 2010/2011 Naděžda Köhlerová, která plně podporuje rozvoj hudební výchovy na škole.

Základní škola s RvHv Maršovská je všeobecně chápána jako škola sídlištního typu a disponuje dvěma budovami – budovou v Maršovské ulici, která byla postavena r. 1982, a budovou v Bohosudovské ulici, jež byla dokončena v r. 1932 a nyní slouží jako „školička“ pro výuku žáků prvních a druhých ročníků. Ke 30. 9. 2016 škola vzdělávala 654 žáků ve 28 třídách, z nichž bylo 12 tříd s rozšířenou výukou hudební výchovy, 6 tříd na prvním stupni a 6 tříd na druhém stupni.¹⁵

Z hlediska materiálního zabezpečení výuky je škola velmi nadstandardně vybavena. Vedle učeben mají žáci i široká veřejnost možnost využívat víceúčelové školní hřiště, tři tělocvičny, školní bazén, který slouží pro výuku plaveckého výcviku i jiným školám v Teplicích, i velmi dobře vybavenou školní knihovnou. Žáci i pedagogové při výuce mají možnost využívat širokého množství pomůcek, interaktivní tabule, tablety i počítačovou techniku. Výchovu mimo vyučování pro žáky 1.–3. ročníku zajišťuje nepřetržitý provoz školní družiny. Škola dále disponuje i vysokým počtem odborných učeben, z nichž jsou některé využívány jako kmenové třídy. Výuka hudební výchovy je realizována ve třech odborných učebnách vybavených hudebními nástroji, audiovizuální technikou a akustickým odhlučněním. Jedna učebna hudební výchovy slouží 1. stupni, druhá 2. stupni a třetí jako velká hudebna, kterou využívají žáci všech ročníků, a především slouží k pravidelným zkouškám všech tří pěveckých sborů, které na škole působí.¹⁶

Vedení školy plně podporuje další vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen DVPP) na základně finančních možností školy. Především se jedná po semináře a kurzy DVPP

---

15 Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská. *Výroční zpráva o činnosti školy ve školním roce 2016/2017* [online]. Teplice: Základní škola Maršovská, 2017. Dostupné z: <<https://www.zsmarsovska.cz/upload/files/gg/Vron-zprva-2016-2017.pdf>>

16 Rozhovor s Naděždou KÖHLEROVOU. Teplice 21. 11. 2017.

pořádané Pedagogickou fakultou Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem či pedagogicko-psychologickou poradnou v Teplicích.

Přijetí ke studiu na ZŠ s RvHv Maršovská závisí na zápisu budoucích žáků prvních tříd, to se pravidelně koná na začátku jara. Každý rok škola pořádá zimní a letní akademii, kde žáci všech ročníků předvádějí své pěvecké, instrumentální a pohybové dovednosti. Všechny akademie se konají v teplickém domě kultury a jsou každý půlrok tematicky laděny.

Například ve školním roce 2016/2017 byla letní akademie na téma baroko. Žáci společně s vyučujícími nacvičili pohybovou část akademie v rytmu barokních tanců a pěvecké sbory zazpívaly světské i duchovní písně z období 17. a 18. století.

1.2.3 Výuka hudební výchovy na základní škole Maršovská

Jelikož je škola charakteristická svými třídami s rozšířeným vyučováním hudební výchovy, je na hudební rozvoj žáků brán velký zřetel. Škola se již neřídí platnými osnovami z 90. let, ale školním vzdělávacím programem „Naučit se, hledat a používat“.

Hudební výchova je realizována v rámci oblasti umění a kultura. Obsah ŠVP pro předmět hudební výchova ve třídách s RvHv ve velkém čerpá z platných osnov pro ZŠ s RvHv z roku 1997, avšak s drobnými organizačními změnami, které se ale netýkají očekávaných výstupů na konci každého ročníku. Běžné třídy mají hudební výchovu v ŠVP přizpůsobenou svým klíčovým kompetencím a očekávaným výstupům na základě RVP. V běžných třídách má hudební výchova časovou dotaci jednu hodinu týdně, zatímco ve třídách s RvHv jsou vyučovány v 1. a 5. ročníku dvě hodiny týdně a ve 2., 3., 4. ročníku a na druhém stupni tři hodiny týdně. Vedle výuky povinné hudební výchovy mají žáci v rámci povinně volitelného předmětu možnost navštěvovat pěvecké sbory s dvouhodinovou týdenní časovou dotací.¹⁷

Učitelé využívají při výuce hudební výchovy široké množství činností. Uplatňují jak vokální, tak hudebně-pohybovou, poslechovou či instrumentální náplň hodin hudební výchovy. Velmi oblíbené je i střídání činností, které komplexně všechny složky hudebně-pedagogického procesu propojuje. V rámci výuky hudební výchovy žáci docházejí na

---

¹⁷ Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská. *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání: Naučit se, hledat a používat*. Teplice: Základní škola Maršovská, 2016.

pravidelná hudební představení do domu kultury v Teplicích i jiných institucí, které žákům školy napomáhají v rozvoji hudebních kompetencí.

Před zahájením povinné školní docházky se u žáků se zájmem o vzdělávání ve třídě s RvHv při zápisu kromě školní zralosti zkoumají i hudební předpoklady pro studium ve výběrové třídě s hudebním zaměřením. Zkušené učitelky sledují při zápisu do tříd s rozšířenou výukou hudební výchovy u žáků jejich pěvecký a mluvený projev, rytmické cítění, kulturu pohybového projevu a intonační cítění. V praxi to vypadá tak, že budoucí žák u zápisu zazpívá již předem připravenou píseň, zopakuje učitelkou vytleskaný rytmus, zopakuje předzpívaný či předebraný tón ve své přirozené poloze a pohybově doprovodí lidovou píseň, kterou učitelka zahraje na klavír.¹⁸

Většina žáků Základní školy Maršovská navštěvuje rovněž místní základní uměleckou školu v Teplicích, kde se věnují hře na hudební nástroje či sólovému zpěvu, a tak rozšiřují své hudební dovednosti, které mohou při výuce hudební výchovy uplatnit.

Hudební výchova v kontextu školního vzdělávacího programu ZŠ Maršovská

Školní vzdělávací program Základní školy s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská v Teplicích nese název „Naučit se, hledat a používat“, a splňuje tak požadavky Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, který je legislativně zakotven ve školském zákoně č. 561/2004 Sb.

Vyučovací předmět hudební výchova je zahrnut do vzdělávací oblasti Umění a kultura. Součástí této oblasti jsou okruhy průřezových témat, jako např. Osobnostní a sociální výchova, Environmentální výchova, Multikulturní výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech a Mediální výchova. Ve výchovně vzdělávacím procesu je využíváno metod, které kladou důraz na vlastní aktivitu žáka, ale i kolektivu (frontální výuka, párové vyučování, skupinová práce) na základě schopnosti prezentovat své umělecké dovednosti před kolektivem a podílet se na přípravě školních projektů (akademie, koncerty, veřejně-prospěšná činnost apod.). Do výuky hudební výchovy jsou zařazeny i metody, kterými jsou rozvíjeny všechny klíčové kompetence.¹⁹

---

¹⁸ Rozhovor s Helenou MAZZOLINI. Teplice 26. 2. 2018.

¹⁹ Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská. *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání: Naučit se, hledat a používat*. Teplice: Základní škola Maršovská, 2016, s. 144.

Třídy s rozšířenou výukou hudební výchovy mají z hlediska časové dotace tři hodiny týdně a v 1. a 5. ročníku dvě hodiny týdně, zatímco běžné třídy pouze jednu vyučovací hodinu týdně na 1. i 2. stupni. Na rozdíl od běžných tříd mají třídy s rozšířenou výukou hudební výchovy učivo obohacené o několik aspektů vokálních, instrumentálních a teoretických činností.

Instrumentální činnosti v běžných třídách představují především hru na hudební nástroje Orffova instrumentáře, přičemž třídy s rozšířenou výukou hudební výchovy mají instrumentální činnosti doplněny o hru na sopránovou zobcovou flétnu. Očekávaným výstupem žáka je však ten, že žák „využívá hudební nástroje k doprovodné hře“²⁰ Během prvního vzdělávacího období (1.–3. ročník) žáci zvládnou probrat celý první díl učebnice Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu (DANIEL, Panton, 1974). Ve druhém vzdělávacím období (4. a 5. ročník) pak realizují hru složitějších artificiálních i nonartificiálních skladeb na sopránové zobcové flétny, ale i jednoduché doprovody skladeb na hudební nástroje, kterým se věnují v rámci studia na ZUŠ. Třetí období (6.–9. ročník) je z hlediska instrumentálních činností charakteristické produkcí náročnějších skladeb v provedení hry na sopránové zobcové flétny, ale i ostatní hudební nástroje, kterým se žáci ve svém volném čase věnují (klavír, kytara, klarinet, altová zobcová flétna, housle apod.).

Vokální činnosti a intonační výcvik jsou ve třídách s hudebním zaměřením velmi důležité a je na ně kladen důraz již od 1. ročníku. Již v prvním vzdělávacím období se žáci seznamují se zpěvem vícehlasé skladby, konkrétně ve 2. ročníku je obsahem učiva zpěv kánonu a jednoduchých dvojhlasých písní. Druhé období je zaměřeno na práci s náročnějšími formami vícehlasu, především je tím myšlena práce s trojhlasem a minimálně trojhlasým kánodem. Ve třetím období jsou žáci vedeni ke zpěvu čtyřhlasých skladeb a seznámeni se zpěvem renesanční vokální polyfonie a barokní fugy.

Od 1. ročníku si žáci osvojují a prohlubují i hudebně-teoretické znalosti. V první třídě je obsahem učiva po celý rok nauka o vlastnostech tónu. Od 2. ročníku je pak předmětem výuky grafický záznam not a od 3. ročníku nauka o stupnicích, tóninách, akordech a intervalech. Dále od 3. ročníku začíná pozvolna nauka o dějinách hudby. Na 2. stupni žák dle svých schopností rozvíjí i vlastní hudebně-teoretický rozvoj formou aranžování a úprav

---

20 Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská. *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání: Naučit se, hledat a používat*. Teplice: Základní škola Maršovská, 2016, s. 145.

jednoduchých skladeb v houslovém klíči. Poslechové a hudebně-pohybové činnosti ve třídách s rozšířenou výukou hudební výchovy jsou z hlediska školního vzdělávacího programu shodné s učivem hudební výchovy v běžných třídách, avšak některé učivo je v běžných třídách probíráno ve vyšších ročnících než ve třídách s hudebním zaměřením. Například poslech Musorgského Kartinek je ve třídách s rozšířenou výukou hudební výchovy obsahem učiva ve 4. třídě, běžné třídy Kartinky probírají až na 2. stupni.²¹

1.2.4 Pěvecké sbory působící na základní škole s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská

Na této škole působí 3 pěvecké sbory. Žáci se sboristy stávají automaticky při nástupu do školy. Sborový zpěv má na škole hodinovou dotaci dvou vyučovacích hodin týdně. Školní vzdělávací program předmět sborový zpěv vyzdvihuje a profiluje vybrané tematické okruhy z koncepce hudební výchovy. Pěvecké sbory se těší úspěchu jak u regionálních posluchačů, tak u posluchačů všech věkových kategorií v evropském měřítku.

Sborový zpěv je pro školu charakteristický už od devadesátých let 20. století. Reprezentuje tak základní školu Maršovskou i statutární město Teplice.

Dětský pěvecký sbor Písklata

Tento sbor zahájil svou činnost ve školním roce 2009/2010 a jeho zakladatelkami jsou paní učitelky Helena Mazzolini a Marcela Nováková. Navštěvují jej žáci 1. a 2. třídy s rozšířenou výukou hudební výchovy. Nutno podotknout, že díky odvaze sbormistryň a žáků se hned z kraje působení zapsal mezi vynikající dětské pěvecké sbory v kraji. Pravidelně vystupuje na školních akademiích, okresních a krajských přehlídkách a festivalech, jako jsou například Bohosudovská nota či Jirkovská srdíčka. V roce 2014 získal v krajském kole dětských pěveckých sborů v Chlumci zlaté pásmo s postupem do celostátního kola v Uničově. V prosinci 2016 sbor vystupoval na vánočním koncertu v Riese a Drážďanech v Německu. Z hlediska veřejně prospěšné činnosti sbor vystupuje v místní nemocnici a domovech pro staré občany.

Repertoár pěveckého sboru tvoří především úpravy lidových písní, písně Jaroslava Herdena, Přemysla Kočího, Radima Šlince apod. Žáci sborové písně doprovázejí hrou na

---

21 PTÁČKOVÁ, Jana. *Tematický plán pro výuku hudební výchovy na 1.stupni ZŠ Maršovská*. Teplice: Základní škola Maršovská, 2012, s. 4.

hudební nástroje Orffova instrumentáře a hrou na zobcové flétny. Z hlediska vícehlasého zpěvu se sbor zaměřuje na jednohlasé úpravy, jednoduché kánony či lidový terciový dvojhlas.

V současné době sbor vede Karolina Waldštejnová a Jana Ptáčková.²²

Dětský pěvecký sbor Poupata

Poupata jakožto dětský pěvecký sbor působící na ZŠ s RvHv Maršovská má na škole největší tradici. Vznikl na základní škole Čs. Dobrovolců již v roce 1992. Zakladatelkami byly tehdy paní učitelky Dana Königová a Zdena Bártová. Navštěvují jej žáci 3., 4. a 5. ročníků s hudebním zaměřením. Postupem času vedení sboru převzala Helena Mazzolini, ke které se roku 2000 již na Základní škole s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská přidala i Jana Ptáčková. V současné době ho navštěvuje cca 75 zpěváků. Během své činnosti se sbor proslavil po celé České republice i v zahraničí. Mezi jeho úspěchy patří především získaná zlatá a stříbrná pásma v krajských a celostátních soutěžích, jako např. roku 2014 v celostátní přehlídce pěveckých sborů, která se pravidelně koná v Uničově. Roku 2016 sbor zavítal do Vídně, kde vystoupil hned několikrát v rámci adventních koncertů a u posluchačů sklídl úspěch. Dále se podílel na hudební spolupráci se zpěváky, jako jsou např. J. Ledecký či J. Vágner.

Repertoár dětského pěveckého sboru Poupata je velice pestrý. Patří sem úpravy českých lidových písní, dětské sborové písně z dílny např. Přemysla Kočího, Josefa Říhy či Jaroslava Herdena, sborové úpravy populárních písní, duchovní hudba či cizokrajné písně. Pěvecký projev je velmi často doplněn i o hru na zobcové flétny, nástroje Orffova instrumentáře a propracovaný pohybový doprovod.

Sbor zpívá především trojhlasé písně a kánony, ale nebojí se nacvičit skladby náročnějšího charakteru. Například roku 2005 sbor nacvičil Missu Brevis Miloše Boka, a vystoupil tak společně se severočeskou filharmonií v Teplicích. Velmi kvalitní je i spolupráce s židovskou obcí v Teplicích, pro kterou sbor nacvičil celý repertoár v hebrejštině včetně židovské hymny.

---

²² Rozhovor s Ivou RAČÁKOVOU. Teplice 3. 3. 2018.

Aktuálními sbormistryněmi jsou Jana Ptáčková (1. hlas), Marcela Nováková (2. hlas) a Helena Mazzolini (3. hlas). Na klavír sbor již mnoho let doprovází Markéta Loskotová, která společně s Radimem Šlincem pro sbor skládá autorskou tvorbu.²³²⁴

Dětský pěvecký sbor Fontána

Dětský pěvecký sbor Fontána založila na základní škole Čs. Dobrovolců v polovině 90. let paní učitelka Dana Königová. Jednalo se o bývalé zpěváky dětského pěveckého sboru Poupata, kteří dorostli do staršího školního věku, tj. 2. stupně. Po přemístění tříd s RvHv do budovy ZŠ v Maršovské ulici vedení sboru převzal Jiří Brynda, který je hlavním sbormistrem dodnes a od roku školního roku 2007/2008 je jeho pravou rukou Květa Strejcová. V současné době sbor navštěvuje přibližně 30 zpěváků ze tříd s rozšířenou výukou hudební výchovy na 2. stupni.

Roku 2004 se sbor podílel na provedení 1. symfonie Vladimíra Franze pro velký symfonický orchestr, barytonové sólo, recitátora, smíšený sbor a dětský sbor v sále pražského Rudolfinu, což již několik let Jiří Brynda považuje jako svůj největší hudebně pedagogický úspěch. Repertoár dětského pěveckého sboru je smíšený. Vedle náročnějších sborových úprav lidových písní sbor zpívá i sborové úpravy z oper, operet či muzikálů, populární hudbu i písně s duchovní tematikou. Sbormistři repertoár členů do tematických celků. Například ve druhém pololetí školního roku 2006/2007 se sbor zaměřoval pouze na českou romantickou tvorbu. Z hlediska hlasového rozřazení sbor zpívá čtyřhlasně v hlasových kategoriích soprán 1., 2. a alt 1., 2. V letech 2007 až 2011 Jiří Brynda umožnil zpívat ve sboru chlapcům, kteří procházeli hlasovou mutací a repertoár upravil tak, aby v něm našel své místo i jejich „jinošský baryton“. Sbor každoročně vystupuje na školních akademiích, krajských i celostátních soutěžích a festivalech, jako jsou např. Jirkovská srdíčka nebo zahrada písní v Praze, a v prosinci 2017 vystupoval na vánočním koncertu v německé Riese.²⁵

---

23 Rozhovor s Helenou MAZZOLINI. Teplice 26. 2. 2018.

24 Rozhovor s Janou PTÁČKOVOU. Teplice 26. 2. 2018.

25 Rozhovor s Hanou ŽÍDKOVOU. Teplice 29. 6. 2018.

1.2.5 Hudebně-pedagogické osobnosti působící na základní škole s rozšířenou výukou hudební výchovy v Teplicích.

Helena Mazzolini

Po studiu na střední pedagogické škole v Litoměřicích Helena Mazzolini navštěvovala pedagogickou fakultu v Ústí nad Labem, kde vystudovala učitelství pro 1.stupeň se specializací na hudební výchovu. Během studia zdokonalila své klavírní a intonační dovednosti, které jí pomohly v dalším hudebním rozvoji. Po absolvování pedagogické fakulty v roce 1985 pár let učila na Základní škole v Krupce, kde se věnovala především hudební výchově na 1. i 2. stupni. Na ZŠ Čs. Dobrovolců nastoupila počátkem školního roku 1991/1992. Z počátku učila třídy bez hudebního zaměření, ale brzy se projevil její hudební vloh pro práci se třídami s rozšířenou výukou hudební výchovy. V polovině 90. let začala spolupracovat s dětským pěveckým sborem Poupata, se kterým získala mnoho ocenění celorepublikového formátu. Je rovněž zakladatelkou dětského pěveckého sboru Písklata, který od roku 2009 také působí na ZŠ s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská v Teplicích.

Dbá na komplexní rozvoj muzikálních schopností. Tvrdí, že jestliže dítě projeví potenciál, je nutné jej co nejvíce rozvinout a plně podporovat. Za více než 30 let pedagogické praxe vychovala řadu úspěšných absolventů, kteří se hudbě věnují i po ukončení povinné školní docházky dodnes. Já sám jsem bývalým žákem paní učitelky Mazzolini a dovolím si tvrdit, že její nadšený přístup k hudbě, hudební schopnosti a dovednosti mě motivovaly pro učitelské povolání.²⁶

Jana Ptáčková

Je rovněž absolventkou střední pedagogické školy v Litoměřicích, obor učitelství pro mateřské školy. Po úspěšném složení maturitní zkoušky 14 let pracovala jako učitelka mateřské školy v ulici Sukova v Teplicích a po sametové revoluci založila mateřské centrum Větrník na Nové Vsi, rovněž v Teplicích. Následně dva a půl roku učila na ZŠ U Nových lázní hudební výchovu a dějepis na 2. stupni. Na přelomu století vystudovala dálkově učitelství pro 1. stupeň na pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, kde se

---

²⁶ Rozhovor s Helenou MAZZOLINI. Teplice 26. 2. 2018.

opět setkala se svým bývalým třídním učitelem ze střední pedagogické školy, Milošem Kodejškou.

Od školního roku 2000/2001 vyučuje na ZŠ s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská a je sbormistryní dětského pěveckého sboru Poupata. Na práci s třídami s rozšířeným vyučováním hudební výchovy si nejvíce cení zájmu rodičů o své děti a jejich budoucnost, protože na základě svých zkušeností tvrdí, že rodiče, kteří se starají o hudební rozvoj svých dětí, nevědomky posilují jejich vztah k budování úspěšné životní cesty. Dále miluje sledování pokroku, který žáci v 1. třídě v rámci hudebního rozvoje udělají. Je velkou zastánkyní a v dnešní době i průkopnicí lidové písně, jakožto prostředku zdravého zpěvu a vztahu k vlastenectví. *„Každý den začínáme písničkou. Od první až do páté třídy s dětmi každý týden nacvičím jednu lidovou píseň, kterou každý den zpíváme. Děti se ji tak nejlépe naučí vlastním prožitkem. Jednou jsem se rozhodla každou naučenou lidovou píseň zaznamenat a zjistila jsem, že se mí žáci za pět let naučili více než 150 lidových písní.“*²⁷

Marcela Nováková

Hudbě se Marcela Nováková věnovala už od dětství, kdy ji rodiče hudebně rozvíjeli a podporovali ve studiu hudby na lidové škole umění v Teplicích. Po základní škole studovala střední pedagogickou školu v Mostě, obor předškolní a mimoškolní pedagogiku se zaměřením na hudební výchovu. Po složení maturitní zkoušky zahájila magisterské studium na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně, studijní obor učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Během studia na UJEP učila na střední škole v Ústí nad Labem. Během studentských let několikrát vyrazila do zahraničí, kde v Londýnských ulicích účinkovala jako pouliční umělkyně či živá socha.

Po návratu do České republiky se usadila v Teplicích a začala pracovat jako učitelka na 1. stupni právě na ZŠ s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská. Stála po boku Heleny Mazzolini u zrodu dětského pěveckého sboru Písklata a nyní je sbormistryní dětského pěveckého sboru Poupata. V roce 2007 se velmi výrazně angažovala jako hlavní porotkyně ve školní pěvecké soutěži „M factor“. V pedagogické praxi své umělecké nadání propojuje s výukou. Žáky motivuje pro umění a zapojuje je do uměleckých projektů s výchovnou tematikou. Její umělecká kariéra však plynule pokračuje. Marcela Nováková zpívá ve skupině Nejenjazzband, Hambaeros a Kytiboys v Teplicích. Pravidelně již několik

²⁷ Rozhovor s Janou PTÁČKOVOU. Teplice 26. 2. 2018.

let organizuje Eňo Ňuňo kabaret v Ústí nad Labem, kde se sama angažuje jako zpěvačka a herečka. V současné době vyučuje i populární zpěv na ZUŠ v Litvínově.²⁸

Karolína Waldštejnová

Je bývalou žákyní ZŠ s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská a absolventkou střední pedagogické školy v Litoměřicích, oboru předškolní a mimoškolní pedagogiky se zaměřením na hudební výchovu.

Poté vystudovala Univerzitu Jana Evangelisty Purkyně, obor učitelství pro první stupeň se specializací na hudební výchovu. Při studiu na pedagogické fakultě učila na hudební škole Yamaha děti předškolního věku zpěv, hru na zobcovou flétnu a vedla hudebně pohybový kroužek. Působila v divadelním souboru Matějka, kde ztvárnila několik hlavních i vedlejších rolí v hrách Wiliama Shakespeara. Od patnácti let vede taneční kroužek na 1. stupni, který pravidelně vystupuje na školních akademiích. V současné době zpívá a hraje na příčnou flétnu v kapelách Profil a Zesilovač ticha. Své pedagogické činnosti se věnuje naplno. Při výuce hudební výchovy se zaměřuje především na hudebně-pohybový rozvoj žáků.²⁹

Jiří Brynda

Vystudoval všeobecné gymnázium v Teplicích a pedagogickou fakultu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, studijní obor hudební výchovu a hru na hudební nástroj. Je rovněž úspěšným absolventem lidové školy umění v Teplicích, oboru hry na klavír. Už během studií projevil svůj zájem o sbormistrovství. Na základní škole Maršovská v Teplicích vede výuku hudební výchovy na 2. stupni. Dbá především na vokální a instrumentální rozvoj žáků. Na škole vede pěvecký soubor Fontána a školní instrumentální soubor. V současné době se věnuje i doktorskému studiu v oboru hudební teorie a pedagogika na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně.³⁰

Markéta Loskotová

Spolupracuje se ZŠ s rozšířenou výukou hudební výchovy v Teplicích již od devadesátých let jako sborová korepetitorka, poradkyně a skladatelka. Korepetici se věnuje již od útlého dětství, kdy doprovázela matčin dětský pěvecký sbor v Teplicích. Vystudovala teplickou

28 Rozhovor s Marcelou NOVÁKOVOU. Teplice 3. 3. 2018.

29 Rozhovor s Karolínou WALDŠTEJNOVOU. Teplice 3. 3. 2018.

30 Rozhovor s Naděždou KÖHLEROVOU. Teplice 3. 3. 2018.

konzervatoř v oboru hra na klavír a absolvovala několik kurzů se zaměřením na klavírní pedagogiku, např. v letech 2001 a 2002 absolvovala čtyřsemestrální studium v metodickém centru na Akademii múzických umění v Praze pod záštitou doc. Holase a doc. Vlasákové. Pedagogickou kariéru započala na lidové škole umění v Duchcově. V současné době pracuje jako učitelka hry na klavír v Základní umělecké škole v Teplicích, kde vzdělává především žáky ze ZŠ s RvHv Maršovská a je tak ztělesněním úzké spolupráce ZŠ s RvHv Maršovská a ZUŠ v Teplicích. Mimo pěveckých sborů ZŠ s RvHv Maršovská spolupracuje rovněž s místním gymnaziálním pěveckým sborem Canzonetta v Teplicích, se kterým společně s Květuší Martínkovou sklidily nejeden úspěch. Ve své učitelské praxi dbá především na rozvoj improvizčních schopností svých žáků, které mohou následně využít ve výuce hudební výchovy.³¹

---

31 Rozhovor s Markétou LOSKOTOVOU. Teplice 3. 3. 2018.

2 Praktická část

Předmětem praktické části je popis průběhu vybraných vyučovacích hodin hudební výchovy na 1. i 2. stupni Základní školy s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská v Teplicích. Jedná se o demonstraci výuky hudební výchovy na této škole. Náslechové praxe v hodinách hudební výchovy byla konána ve školním roce 2017/2018. Vyučující hudební výchovy se ve svých hodinách snaží propojit všechny složky hudební výchovy. Je kladen velký důraz na vokální, instrumentální a poslechové činnosti a od 3. třídy se již žáci věnují i hudební teorii a dějinám hudby. Vyučovací hodina na ZŠ s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská trvá standardně 45 minut, avšak na 2. stupni jsou některé předměty s větší hodinovou dotací v rozvrhu přiřčeny k sobě. Např. hudební výchova má na 2. stupni časovou dotaci 3 hodiny týdně, tak je rozvrh často členěn tak, že mají žáci dvě hodiny v jednom dnu jako tzv. „dvouhodinovku“, během které z hlediska hudební teorie učitelé stačí probírat větší obsah učiva a procvičit i praktické hudební dovednosti. Třetí hodina slouží jako opakovací a oddychová a je obvykle řazena do jiného dne v týdnu. Na 1. stupni mají žáci hodiny hudební výchovy rozvrženy do tří dnů v týdnu, obvykle se hudební výchově věnují v pondělí, ve středu a v pátek. Úterý a čtvrtek slouží žákům 1. stupně jako den, kdy se věnují sborovému zpěvu. Vedení školy tak členěním rozvrhu podporuje maximální hudební rozvoj žáků.

V současné době je nezbytně nutné, aby probírané učivo bylo v souladu s pedagogickou dokumentací. Tím je myšlen školní vzdělávací program a tematické plány. Také jsou do probíraného učiva promítána i průřezová témata, v hudební výchově jsou nejčastěji používána například Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova či Environmentální výchova. Učitelé hudební výchovy kladou velký důraz také na mezipředmětové vztahy, konkrétně učitelky na 1. stupni se snaží hudební výchovu promítat do všech vyučovacích předmětů, které vyučují.

2.1 Rozbor vyučovací hodiny I

Třída: I.C

Vyučující: Mgr. Jana Ptáčková

Čas: 45 minut

Počet žáků ve třídě: 17

Téma hodiny: Pampelišky

Pomůcky: Učebnice hry na sopránovou zobcovou flétnu (Ladislav Daniel), sopránová zobcová flétna

Soulad se školním vzdělávacím programem: Ano

Mezipředmětové vztahy: Prvouka

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova

Zaměření hodiny: Instrumentální činnosti, vokální činnosti

Specifické činnosti z hlediska plnění ŠVP ve třídách s rozšířenou výukou hudební výchovy:

Hra na sopránovou zobcovou flétnu

1. Úvodní část hodiny

Žáci po přivítání s paní učitelkou zůstávají stát, aby se pozdravili i po hudební stránce. V kvintovém rozsahu (d¹–a¹) žáci zpívají sestupně „Dobrý den, dobrý den, přejeme Vám“ (T–VI–D–T). Tento hudební pozdrav je doprovázen hrou na rytmické hudební nástroje (dřívka, triangel).

Následuje krátké dechové cvičení: Žáci stojí mírně rozkročmo a na jeden nádech do bránice šeptají hlásky „P, Š, T, K“ celkem šestkrát za sebou. Následně pracují s dynamikou a počet opakování se zvyšuje.

2. Instrumentální část

V instrumentální části hodiny žáci rozvíjejí své dovednosti při hře na zobcovou sopránovou flétnu.

Nejprve si žáci zopakovali první čtyři cvičení z 6. lekce s doprovodem klavíru. Poté paní učitelka zahrála cvičení číslo pět a žáci měli za úkol poznat, které to je na základě analýzy not.

S pátým cvičením se nadále pracovalo. Poté, co ho žáci uhodli, všichni si cvičení vytleskali a zazpívali na jména tónů včetně paní učitelky. Následně si žáci toho cvičení zahráli na flétnu. Paní učitelka stála před dětmi, v ruce držela flétnu, přičemž ukazovala v rytmu

hmaty a nahlas předříkávala jména tónů. Další částí nácviku bylo provedení s doprovodem klavíru. Takty v rámečku jsou ty, ve kterých je obsažena nová látka, a proto je žáci celkem pětkrát zopakovali. Finální provedení vybraní žáci obohatili hrou na hudební nástroje Orffova instrumentáře (triangl, činely, dřívka, zvonkohra).

3. Vokální a pohybová část hodiny

Po hře na sopránovou zobcovou flétnu se žáci krátce rozezpívali na brumendo (cis¹ – h¹).

Následovaly zhudebněné jazykolamy (až do d²).

V další části paní učitelka dětem zazpívala novou píseň, ve které se zpívá o pampeliškách, sluníčku a jaru. Poté se vyučující ptala žáků v rámci motivace: „Děti, kdo z Vás už viděl pampelišku? Kdy začíná jaro? Co se na jaře děje s přírodou? Jaké znáte jiné jarní květiny?“ (mezipředmětové vztahy s prvoukou – příroda kolem nás).

Po krátké motivaci (cca pět minut) se žáci formou inscenační metody naučili píseň zpívat s doprovodem klavíru. Po osvojení melodie a textu paní učitelka naučila žáky lehký pohybový doprovod na koberci. Následně vybraní žáci doprovodili píseň hrou na zvonkohry.

4. Závěrečná část hodiny

V závěru hodiny si všichni zúčastnění žáci zopakovali písně, které se v hodině naučili (cvičení číslo pět ze školy hry na sopránovou zobcovou flétnu, píseň o pampeliškách) a zhodnotili, jak hodina probíhala – co se vydařilo a co je třeba příště vylepšit. Během posledních pěti minut žáci s paní učitelkou zpívali již osvojené písně „na přání“ z učebnice hudební výchovy (M. Lišková, Praha, SPN).

2.2 Rozbor vyučovací hodiny II

Třída: II.C (RvHv)

Předmět: Hudební výchova

Vyučující: Mgr. Karolína Waldštejnová

Čas: 45 minut

Téma hodiny: V lese

Pomůcky: Rytmické karty, učebnice hry na sopránovou zobcovou flétnu (L. Daniel), sopránová zobcová flétna

Soulad se školním vzdělávacím programem: Ano

Mezipředmětové vztahy: Prvouka, Český jazyk

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Environmentální výchova

Zaměření hodiny: Vokální činnosti, rytmické činnosti, instrumentální činnosti

Specifické činnosti z hlediska plnění ŠVP ve třídách s rozšířenou výukou hudební výchovy:

Vícehlasý zpěv, rytmický kánon, hra na sopránovou zobcovou flétnu, orientace v notovém záznamu

1. Úvodní část hodiny

Hodina začíná hudebním pozdravem „Dobrý den, dobrý den, přejeme vám“ v kvintové poloze v D–dur (T – VI – D – T). Paní učitelka nejdříve s žáky zopakuje první hlas pozdravu a následně třídu naučí intonační metodou druhý hlas, který vychází z harmonických funkcí (oba dva hlasy jsou již předem znázorněny na tabuli).

2. Instrumentální část hodiny

Instrumentální část hodiny je obvykle spojována s hrou na hudební nástroje Orffova instrumentáře a hrou na sopránové zobcové flétny. Žáci si společně s vyučující zopakují probranou látku z učebnice škola hry na sopránovou zobcovou flétnu. Předmětem hry je druhé cvičení ze 14. lekce, tj. lidová píseň „Chodila po včelínku“ v C–dur. Nejprve si žáci píseň vytleskají, poté zazpívají a nakonec zahrají na zobcové flétny. Následně si žáci označí ze 14. lekce třetí cvičení, které tímto dostávají za domácí úkol.

3. Rytmická část hodiny

Rytmické činnosti se promítají do všech částí hodiny, avšak mnohdy je nutno se na ně více zaměřit. Žáci po paní učitelce opakují vytleskaný rytmus ve $\frac{2}{4}$ a následně $\frac{3}{4}$ taktu. Vyučující vedle tleskání přidává i dupání a pleskání.

Poté žáci společně s paní učitelkou v jednotném rytmu opakují dětské říkadlo „Žába leze do bezu, já tam za ní polezu. Kudy ona, tudy já. Budeme tam oba dva.“ ve $\frac{2}{4}$ rytmu. Následně říkadlo zpracují jako kánon. Paní učitelka žáky rozdělí do dvou skupin a po čtvrté době se přidá druhá skupina. Pak se skupiny vymění.

4. Vokální a závěrečná část hodiny

V závěrečné části hodiny si žáci formou vokální imitace osvojí lidovou píseň „Až já pojedu přes ten les“. Paní učitelka třídu motivuje pomocí otázek „Jaký je rozdíl mezi lesem a parkem?“, „Kdo z vás děti chodí do lesa?“, „Co v lese můžeme vidět?“, „Jaké zvuky můžeme v lese slyšet?“. Následně třídu píseň naučí. Nejprve kus předzpívá a žáci jej po ní zopakují. Postupně přidává další části písně. Po provedení písně paní učitelka zkusila se třídou na tuto píseň zazpívat dvojhlasý kánon, nejprve rytmicky vytleskat, poté zazpívat. Bohužel provedení kánonu nebylo přesné, proto na něm bude třída pracovat příští hodinu.

2.3 Rozbor vyučovací hodiny III

Třída: III.C (RvHv)

Předmět: Hudební výchova

Vyučující: Mgr. Iva Račáková

Čas: 45 minut

Počet žáků ve třídě: 20

Téma hodiny: Vrby se nám zelenají

Pomůcky: Hudební nástroje Orffova instrumentáře, zobcové sopránové flétny

Soulad se školním vzdělávacím programem: Ano

Mezipředmětové vztahy: Český jazyk, Prvouka, Výtvarná výchova, Pracovní činnosti

Zaměření hodiny: Vokální činnosti, instrumentální činnosti, hudebně-teoretické činnosti

Specifické činnosti z hlediska plnění ŠVP ve třídách s rozšířenou výukou hudební výchovy:

Vícehlasý zpěv, hra na sopránovou zobcovou flétnu, vokální činnosti – zpěv intervalů, hudební teorie – durová a mollová tónina, orientace v notovém záznamu

1. Úvodní část hodiny

Po krátkém přivítání na začátku hodiny paní učitelka žáky rozezpívala. Předmětem rozezpívání byla intonační cvičení. Nejprve brumendo na jednom tónu (doprovázeno základními harmonickými funkcemi na klavír, T – S – T). Poté náročnější cvičení na rozezpívání i intonační výcvik v rozsahu od h do e². Následně vyučující s žáky zpěvem procvičila z hudební teorie probrané základní intervaly pomocí opěrných písní v tónině D–dur.

2. Vokálně-instrumentální část hodiny

Hlavní část hodiny paní učitelka zahájila motivačními otázkami typu „Děti, kdy začíná jaro?“, „Jaké změny se dějí v přírodě?“, „Jaké stromy znáš?“, „Děti, co je to vrba?“. Navázala tak na hodinu českého jazyka, kdy v rámci literatury se žáky četla pohádka Karla Havlíčka Borovského „Král Lávra“, kde právě dřevo z vrby sehrálo velkou roli.

Zahrála a zazpívala žákům píseň „Vrby se nám zelenají, na dvě strany rozkvétají. Radujme se, veselme se!“ v tónině G–dur (rozsah d¹ – c²). Notový zápis písně byl již připravený na tabuli. Žáci si nejprve píseň vytleskali. Společně s vytleskáváním rytmu žáci deklamovali text. Následně si třída pěvecky osvojila první hlas písně, který si společně všichni zazpívali a poté zahráli na zobcovou flétnu. Paní učitelka poskytla žákům k doprovodu písně hudební nástroje Orffova instrumentáře jako zvonkohry, xylofon, dřívka, drhla, triangl, přičemž žákům vysvětlila základní rytmický či melodický doprovod k písni (na základě harmonických funkcí).

3. Hudebně-teoretická část hodiny

Paní učitelka s žáky zopakovala, jaký je rozdíl mezi durovou tóninou a mollovou tóninou. Hrála žákům na klavír improvizované melodie, a když žáci uslyšeli durovou melodii, měli tlesknout, a když mollovou melodii, měli se přihlásit. Následně reakce dětí obměnila na výskok, dřep, dupání pravou nohou apod.

Poté problematiku durových a mollových tónin aplikovala na právě osvojenou píseň „Vrby se nám zelenají“. Zahrála píseň v mollovém módu a žáci se poté vyzkoušeli píseň takto zazpívat. Frontálně žákům vysvětlila, že existují i jiné mollové módy než jen klasický aiolský. Žáci pak uslyšeli píseň v mollovém dórsském módu. Následovaly otázky typu „Děti, v čem je píseň nyní jiná?“, „Jakou náladu cítíte při poslechu durové a jakou náladu cítíte při poslechu mollové tóniny v písni?“.

4. Závěrečná část hodiny

V závěrečné části hodiny paní učitelka s žáky společně shrnula probrané a osvojené učivo.

Rozevřela tabuli, kde byl již připravený jednoduchý druhý hlas k písni „Vrby se nám zelenají“. Žáci si jej nejprve vytleskali, zahráli na zobcové flétny a nakonec zazpívali.

Poté rozdělila třídu na dvě poloviny a odvážlivci si mohli zkusit zazpívat druhý hlas, přičemž ostatní žáci zpívali první hlas. Úspěšné provedení obsahovalo i dvojhlasé zpracování písně na zobcovou flétnu s doprovodem již osvojené hry na hudební nástroje Orffova instrumentáře.

Těsně před zvoněním žákům zadala domácí úkol, aby našli alespoň jednu durovou a jednu mollovou lidovou píseň, která je jim nejmilejší a připravili si ji na další vyučovací hodinu hudební výchovy. Příští hodinu si písně společně zazpívají a tonálně změní jejich charakter.

2.4 Rozbor vyučovací hodiny IV

Třída: IV.C

Předmět: Hudební výchova

Vyučující: Mgr. Helena Mazzolini

Čas: 45 minut

Počet žáků ve třídě: 26

Téma hodiny: Kvodlibet

Pomůcky: Notový materiál k lidovým písním, sopránové zobcové flétny, hudební nástroje Orffova instrumentáře, učebnice hudební výchovy pro 4. ročník ZŠ (Marie Lišková, Lukáš Hurník, SPN, 2003), CD s nahrávkou dětského pěveckého sboru Severáček Liberec

Soulad se školním vzdělávacím programem: Ano

Mezipředmětové vztahy: Výtvarná výchova, Pracovní činnosti

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova – kreativita

Zaměření hodiny: Vokální činnosti, instrumentální činnosti

Specifické činnosti z hlediska plnění ŠVP ve třídách s rozšířenou výukou hudební výchovy:

Vícehlasý zpěv (trojhlas), hra na sopránové zobcové flétny, orientace v notovém záznamu

1. Úvodní část hodiny

V úvodu hodiny se žáci přivítají dvojhlasým hudebním pozdravem „Dobrý den, dobrý den, přejeme vám“ (T – IV – D- T) v kvintovém rozsahu v tónině E-dur, který znají z předchozích ročníků. Paní učitelka s žáky zopakuje některé kánony, které v průběhu čtvrté třídy s dětmi nacvičila. Následuje práce s kánonem „Tři slípky“ (Hudební výchova pro 4. ročník, SPN, str. 37). Nejprve si jej žáci zazpívají jednohlasně, poté připojí druhý hlas a nakonec si dvojhlasně zahrají kánon na zobcové flétny. Stejný princip třída aplikuje i u provedení kánonu „Bratře Kubo“.

2. Vokálně-instrumentální část hodiny

Paní učitelka žákům rozdala nakopírovaný notový materiál, na kterém je vytištěný kvodlibet. Vysvětlila žákům, co to kvodlibet znamená. Jedná se v podstatě o „všehochuť“. „Děti, my si společně takovou všehochuť lidových písní zazpíváme“. Vytištěný kvodlibet se skládá z lidových písní „Já do lesa nepojedu“, „Jede, jede poštovský panáček“ a „Neviděli jste tu mé panenky“, které jsou laděny do F–dur.

Nejprve žáci vytleskají rytmus všech písní. Poté paní učitelka vybraným žákům rozdá rytmické hudební nástroje (dřívka, tamburína, bubínek) a rozdělí třídu na 3 skupiny. Každá skupina představuje jeden hlas čili jednu lidovou píseň. Třída trojhlas rytmicky zpracovala. Paní učitelka s žáky kvodlibet zahrála na zobcové flétny. Zprvu každou píseň zvlášť, poté dohromady. Skupiny si jednotlivé písně vzájemně vyměňovaly tak, aby si každá skupina zahrála všechny písně. Paní učitelka přidala ke hře na zobcové flétny i zvonkohry a xylofony a metalofon, který držel pouze „kila“.

Instrumentální zpracování vystřídal zpracování vokální. Nejprve paní učitelka zadala žákům za úkol kvodlibet transponovat do tóniny D–dur, aby byl v pěvecky přijatelnější poloze. Na transponování si žáci zopakovali znalosti o stupnicích s předznamenáním a aplikovali je do praxe. Po společné kontrole transpozice si všichni písně zazpívali zvlášť,

následně všechny tři dohromady a pak jednotlivé kombinace dvou písni. Třída kvodlibet zpracovala i tak, že dvě skupiny zpívaly a třetí hrála svou píseň na zobcovou flétnu.

3. Závěrečná část hodiny

V závěrečné části hodiny si žáci zopakovali provedení kvodlibetu v libovolných skupinách, tak, aby každý hrál a zpíval jemu nejmilejší píseň. Nakonec hodinu završil krátký poslech sborové skladby Ilji Hurníka „Dvojce témat“ v provedení pěveckého sboru Severáček z Liberce.

2.5 Rozbor vyučovací hodiny V

Třída: V.C (RvHv)

Předmět: Hudební výchova

Vyučující: Mgr. Helena Mazzolini

Počet žáků ve třídě: 24

Téma hodiny: Analýza a syntéza Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka

Pomůcky: Nastříhané kartičky s informacemi o skladatelích, tři čtvrtky o velikosti A2, lepidla

Soulad se školním vzdělávacím programem: Ano

Mezipředmětové vztahy: Vlastivěda, Český jazyk, Pracovní činnosti

Průřezová témata: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Osobnostní a sociální výchova

Zaměření hodiny: Hudebně-teoretické činnosti (dějiny hudby)

Organizační formy vzdělávání: Skupinová práce

Specifické činnosti z hlediska plnění ŠVP ve třídách s rozšířenou výukou hudební výchovy:

Dějiny hudby

1. Úvodní část hodiny

V učebně hudební výchovy byly již připravené a na nábytku nalepené kartičky s informacemi o životě, dílu, zajímavostech a životních perličkách B. Smetany, A. Dvořáka a J. S. Bacha, např. „Narodil se v Nelahozevsi“, „Napsal cyklus symfonických básní Má Vlast“ apod.

Po příchodu do učebny paní učitelka žáky rozdělila do dvou družstev, „Tým Smetanovců“ a „Tým Dvořákovců“ a vysvětlila pravidla průběhu vyučovací hodiny. Následně rozdala každé skupině čtvrtku a lepidlo, aby vystříhané kartičky s informacemi o svém skladateli mohli žáci na čtvrtku přilepit. Třetí čtvrtka sloužila oběma družstvům k sestavení profilu dosud neznámého hudebního skladatele.

2. Hudebně teoretická část hodiny

V hlavní části hodiny měli žáci za úkol v co nejkratším čase (cca 15–20 minut) sestavit profil svého skladatele. Každý v družstvu měl svou práci. Bylo nutné informace v učebně najít, chronologicky sestavit, nalepit a nakreslit podobiznu skladatele. Paní učitelka žákům již neradila, pouze sledovala bezpečnost práce ve třídě. Díky precizní práci v jednotlivých skupinách, dobré kázni a vynikajícím znalostem si žáci s úkolem hravě poradili.

3. Závěrečná část hodiny

Po sestavení profilů skladatelů následoval krátký poznávací poslech nejznámějších děl B. Smetany (Duet Kecalů a Jeníka „Znám jednu dívku“ z opery Prodaná nevěsta a „Vltava“ z cyklu symfonických básní Má Vlast) a A. Dvořáka (Largo ze symfonie „Z nového světa“ a „Árie Ježibaby“ z opery Rusalka).

Po poslechové části mělo každé družstvo za úkol prezentaci svého hudebního skladatele celé třídě. Po prezentaci obou skladatelů paní učitelka společně s žáky zhodnotila vyučovací hodinu a uzavřela tak probranou kapitolu českého romantismu. V závěru hodiny třetím skladatelem (J. S. Bach) žáky motivovala pro příští vyučovací hodinu, která bude sloužit výkladu o hudebním baroku. Před koncem hodiny si celá třída dvojhlasně a s doprovodem klavíru zazpívala sborovou píseň „Proč bychom se netěšili“, kterou si již osvojila v předešlých hodinách.

2.6 Rozbor vyučovací hodiny VI

Třída: VIII.B (RvHv)

Předmět: Hudební výchova

Vyučující: Mgr. Marcela Nováková

Čas: 90 minut (2 spojené vyučovací hodiny)

Počet žáků ve třídě: 22

Téma hodiny: Wolfgang Amadeus Mozart

Pomůcky: Rozstříhané karty s notovým záznamem Malé noční hudby (W.A. Mozart), CD s nahranou ukázkou Malé noční hudby, notový záznam písně „Zvonečku hlas milý“ (trojhlasá úprava)

Soulad se školním vzdělávacím programem: Ano

Mezipředmětové vztahy: Dějepis, Výtvarná výchova, Výchova k občanství

Průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Zaměření hodiny: Poslechové činnosti, hudebně-teoretické činnosti, vokální činnosti, instrumentální činnosti

Organizační formy vzdělávání: Frontální výuka v učebně hudební výchovy pro 2. stupeň

Specifické činnosti z hlediska plnění ŠVP ve třídách s rozšířenou výukou hudební výchovy:

Sluchová analýza, vícehlasý zpěv (trojhlas), hra na hudební nástroje

1. Úvodní část hodiny

V úvodní části hodiny měli žáci v učebně hudební výchovy na koberci již připravené vytištěné a rozstříhané karty s elementárním notovým záznamem hlavní melodie Malé noční hudby. Jejich úkolem bylo na základě sluchové analýzy složit melodii dohromady. Paní učitelka z CD přehrávače opakovaně pouštěla úryvek Malé noční hudby k poslechu a orientaci v rozstříhaném partu.

Po cca deseti minutách žáci skladbu společnými silami zkompletovali. Tím se nevědomky vnitřně namotivovali k probíranému učivu evropského hudebního klasicismu. Paní učitelka

žákům kladla doplňující otázky k poslechu typu „Jaká je to hudba?“ „V čem je rozdílná od barokní hudby?“ „Který hudební skladatel by mohl být autorem?“.

2. Hudebně-teoretická část hodiny

Na základě poslechu a s ním spojené aktivity na počátku hodiny se třída dostala k připravenému tématu na dnešní hodinu. Předmětem výkladu byl rakouský hudební skladatel období klasicismu Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791). Paní učitelka k vytvoření zápisu do sešitu na tabuli nakreslila myšlenkovou mapu, do které žáci chodili zapisovat informace o skladateli, jenž se již dozvěděli v minulých letech. Informace z myšlenkové mapy byly pedagožkou doplněny o již nové detailnější informace o životě a dílu W. A. Mozarta (zasazení do uměleckého směru a slohu, vztah k Praze, perličky ze života, zajímavosti, duchovní a světské dílo apod.).

Po provedení zápisu do sešitu třída zahájila otevřenou diskuzi o hudebním klasicismu a porovnávala osobnost W. A. Mozarta s již probranou skladatelskou osobností Josepha Haydna jako jednoho ze členů tzv. První vídeňské školy.

3. Vokálně-instrumentální část hodiny

V následující části hodina paní učitelka žákům rozdala nakopírované listy s notovým záznamem písně „Zvonečku, hlas milý“ z Mozartovy opery Kouzelná flétna, kterou upravila pro dva ženské hlasy, jeden mužský, zvonkohry, xylofon a sopránové zobcové flétny.

Zahrála skladbu žákům na klavír a vyložila charakter provedení. Žáci v učebně každou hodinu sedí již rozdělení do jednotlivých hlasových skupin (soprán, alt a „jinošský baryton“). Třída si píseň osvojila pomocí nácviku formou vokálně-intonační metody. Paní učitelka určila žáky, kteří budou tvořit sbor a žáky, kteří budou píseň doprovázet na hudební nástroje včetně jednoduché klavírní korepetice (hra z listu jednoduché melodie s podložením akordů na základě akordických značek). Následně dala všem muzikantům hrajících na hudební nástroje desetiminutový prostor pro zdokonalení nácviku jejich partu. Poté následovalo společné provedení písně.

4. Závěrečná část hodiny

Ke sklonku vyučovací hodiny si třída společně zopakovala již osvojené a nově nabyté znalosti o W. A. Mozartovi, zhodnotila poslechovou a syntetickou aktivitu z počátku hodiny a průběh nácviku a provedení skladby „Zvonečku, hlas milý“. Nakonec si těsně před zvoněním všichni zahráli a zazpívali skladbu pro radost ještě jednou.

3 Závěr

Cílem mé práce bylo vymezení uceleného pohledu na Základní školu s rozšířenou výukou hudební výchovy z hlediska historie a současného stavu, přehledu výrazných hudebně pedagogických osobností působících na škole a jejich práci v hodinách hudební výchovy.

Při zpracovávání historie mi nejvíce pomohly nestrukturované rozhovory s pedagogy školy, kteří stáli u zrodu projektu na této škole. Dále pak výroční zprávy a diplomová práce M. Kondrové na téma *Základní školy s rozšířenou výukou hudební výchovy v ČR* z roku 2003. Dalším nepostradatelným zdrojem mi byl rozhovor s Naděždou Köhlerovou, ředitelkou školy, která mi poskytla veškeré informace o současném stavu školy a poskytla veškeré podmínky pro zpracování mé práce.

Problémem při psaní práce mi byl nedostatek informací o historii ZŠ s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská v Teplicích, o které zatím nebyla zpracována žádná tištěná publikace a její existence je výjimečně zaznamenána v informačních publikacích města Teplice. Obrátil jsem se proto na informace dostupné ze školních dokumentů a nestrukturovaných rozhovorů.

Věřím, že cíl, který jsem si na počátku práce stanovil, byl i vzhledem k výše uvedeným problémům naplněn. Vyžádalo to mnoho návštěv, rozhovorů, cestování a čas věnovaný i osobnostem, které již v této škole nepracují. Výsledkem je však ucelení historicko-současného postavení ZŠ s rozšířenou výukou hudební výchovy, pochopení pedagogického optimismu a učitelské profese jako poslání předat mladší generaci touhu po objevování, experimentování, tvoření a radosti z hudby.

4 Bibliografie

Prameny

Rozhovor s Helenou MAZZOLINI. Teplice 26. 2. 2018.

Rozhovor s Janou PTÁČKOVOU. Teplice 26. 2. 2018.

Rozhovor s Ivou RAČÁKOVOU. Teplice 3. 3. 2018.

Rozhovor s Marcelou NOVÁKOVOU. Teplice 3. 3. 2018.

Rozhovor s Karolínou WALDŠTEJNOVOU. Teplice 3. 3. 2018.

Rozhovor s Markétou LASKOTOVOU. Teplice 3. 3. 2018.

Rozhovor s Romanou ŠLINCOVOU. Teplice 3. 3. 2018.

Rozhovor s Hanou ŽÍDKOVOU. Teplice 29.6. 2018.

Rozhovor s Jiřím NOVÝM. Praha 2. 7. 2018.

Rozhovor s Naděždou KÖHLEROVOU. Teplice 2017–2018.

Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská. *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání: Naučit se, hledat a používat*. Teplice: Základní škola Maršovská, 2016.

Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská. *Výroční zpráva o činnosti školy ve školním roce 2016/2017* [online]. Teplice: Základní škola Maršovská, 2017. Dostupné z: <<https://www.zsmarsovska.cz/upload/files/gg/Vron-zprva-2016-2017.pdf>>

Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská. *Výroční zpráva o činnosti školy ve školním roce 2015/2015* [online]. Teplice: Základní škola Maršovská, 2016. Dostupné z: <<https://www.zsmarsovska.cz/upload/files/gg/Vron-zprva--k.rok-2015-2016.pdf>>

Základní škola s rozšířenou výukou hudební výchovy Maršovská. *Koncepce rozvoje školy: dlouhodobý plán 2017–2019* [online]. Teplice: Základní škola Maršovská, 2017. Dostupné z: <<https://www.zsmarsovska.cz/upload/files/gg/KONCEPCE-koly-2017-2019.pdf>>

Literatura

HERDEN, Jaroslav. *My pozor dáme a posloucháme: Posloucháme hudbu se žáky I. stupně základní školy*. Praha: Scientia, 1994. ISBN 80-85827-56-5.

HERDEN, Jaroslav. *My pozor dáme a nejen posloucháme: posloucháme hudbu se žáky 2. stupně ZŠ a nižších ročníků osmiletých gymnázií*. Praha: Scientia, pedagogické nakladatelství, 1997. Učebnice pro základní školy (Scientia). ISBN 80-7183-087-9.

DANIEL, Ladislav. *Metodika hudební výchovy*. Vyd. 3., dopl. Ostrava: Montanex, 2010. ISBN 978-80-7225-329-6.

DANIEL, Ladislav. *Školy s rozšířenou hudební výchovou*. Osobní materiály L. Daniela.

DANIEL, Ladislav. *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu*. 3. přeprac. vyd. Praha: Panton, 1995. ISBN 80-7039-227-4.

Zpíváme si: náměty pro výuku na 1. stupni ZŠ II: [praktické tipy a náměty pro 1. stupeň ZŠ]. Praha: Raabe, c2012. Náměty pro výuku na 1. stupni ZŠ II. ISBN 978-80-87553-35-0.

SEDLÁK, František. *Didaktika hudební výchovy na 2. stupni základní školy: učebnice pro posluchače pedagogických fakult*. Praha: SPN, 1979. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

SEDLÁK, František. *Didaktika hudební výchovy I na 1. stupni základní školy: Učebnice pro studenty pedagogických fakult*. Praha: SPN, 1985. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

GREGOR, Vladimír a Tibor SEDLICKÝ. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. 2. dopl. vyd. Praha: Supraphon, 1990. Comenium musicum (Supraphon).

CHARALAMBIDIS, Alexandros. *Rozšířené vyučování hudební výchovy*. Osobní materiály A. Charalambidise.

CHARALAMBIDIS, Alexandros. *Podklady k semináři o školách s rozšířenou výukou hudební výchovy konaném 28.5. 1997*. Osobní materiály A. Charalambidise.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: Národní institut pro další vzdělávání, 2017.

KONDROVÁ, M. *Základní školy s rozšířenou výukou hudební výchovy v ČR*. Praha, 2003. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy.

PECHÁČEK, Stanislav. Historie hudebního vzdělávání v českých zemích – 1. část. *Hudební výchova: časopis pro hudební a obecně estetickou výchovu školní a mimoškolní*. Praha: Karolinum, 2016, roč. 24, č. 1-2, s. 22-23. ISSN 1210-3683.

5 Přílohy

Příloha 1: Dobrý den (zhudebněný pozdrav)

Notový záznam zhudebněného pozdravu.

The musical score is written in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of two systems of staves. The first system has two vocal staves labeled 'Hlas' and a piano accompaniment staff. The second system has two vocal staves labeled 'Hl.' and a piano accompaniment staff. The lyrics are in Czech and describe a musical greeting.

System 1:

Hlas 1: Do - brý den, do - brý - den po - jděte knám. Do - brý - den,

Hlas 2: Do-brý den, do-brý den po - jděte knám. Do-brý den,

System 2:

Hl. 1: do - brý - den, ví - tej - te u nás.

Hl. 2: do - brý den ví - tej - te u nás.

Příloha 2: Ptám se ptám se pampeliško

Notový záznam písně z náslechové činnosti v I.C.

Zdeněk Kriebel

Radim Šlinc

The musical score is written for voice and piano. It consists of five systems of staves. The first system (measures 1-5) features a vocal line (Hlas) and a piano accompaniment (Zobcová flétna). The second system (measures 6-11) continues the vocal line and piano accompaniment. The third system (measures 12-19) continues the vocal line and piano accompaniment. The fourth system (measures 20-29) continues the vocal line and piano accompaniment. The fifth system (measures 30-35) continues the vocal line and piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 4/4. The lyrics are in Czech and describe a search for a dandelion.

System 1 (Measures 1-5):

Hlas: G Ami hmi C D G
Už si vrab-ci kou-pou bříš-ko už se ká-ča to - čí, kde jsi by-la

Zobcová flétna: 8

System 2 (Measures 6-11):

Hl. 6 Ami Hmi C D G Emi C
pam-pe-liš-ko od če-ho máš o - čí? Od slun-ce, od zla-ta! Jak jsem se tam

Zob. 8

System 3 (Measures 12-19):

Hl. 12 D G Emi C G D G G
zah-le-dě-la hned jsem by-la zla-tá ce-lá ja - ko hou-sa - ta.

Zob. 8

System 4 (Measures 20-29):

Hl. 20 Emi C D G Emi C G D G G
Pampe-liš-ky

Zob. 8

System 5 (Measures 30-35):

Hl. 30 Ami Hmi C D G Ami Hmi
po-věz-te mi po dru-hé se ptám: Čím ot-ví-rá slun-ko ze-mi, ku-dy mí-ří

Zob. 8

Příloha 3: Až já pojedu přes ten les

Notový záznam písně z náslechové činnosti v II.C.

Lidová píseň z Čech

Emi H Emi G D7 G

Až já po-je-du přes ten les, jen ty mě ko-ní-čku pě - kně nes.

9 Emi Ami C Emi Ami H Emi

Stu-pej a stu-pej, je-nom ne - du-pej, vez mě, ko-ní-čku kam ty chceš.

Příloha 4: Vrby

Notový záznam z následkové činnosti ve III.C.

Lidová píseň z Čech, úpr. I. Račáková

The musical score is written for four parts: two vocal parts (Hlas) and two piano accompaniment parts (Hl.). The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The lyrics are in Czech.

Vocal Parts (Hlas):

First system: Vr-by se nám ze-le - na - jí. Na dvě stra-ny ro-zkvé - ta - jí. Ra - du - jme se,

Second system (starting at measure 7): ve - se - lme se.

Piano Parts (Hl.):

The piano parts provide harmonic support for the vocal lines. The first system shows a continuous accompaniment pattern. The second system shows a more sparse accompaniment.

Příloha 5: Kvodlibet

Notový záznam písně z náslechové činnosti ve IV.C.

Česká lidová

Hlas

Je - de, je - de po - što - vský pa - ná - ček, je - de,

Hlas

Já do le - sa ne-po-je - du, já do le - sa ne-půj-du. Kdyby na mě

Hlas

Ne-vi-dě-li jste tu mé pa-nen - ky? Šla do le - sa na ma-len - ky. Ne-vi-dě-li jste tu

6

Hl.

je - de po - što - vský pán. Vpře - du má tru - bi - čku,

Hl.

haj-ný při - šel, on by mně vzal se-ky-ru. Se-ky-ra je za dva zla - tý

Hl.

mé pa-nen - ky? Šla do le - sa trá-vu žít. Šla do le - sa by-la ro - sa,

11

Hl.

vza - du má tru - hli - čku, je - de, je - de do Ro - ky -

Hl.

a to-půr - ko za to-lar. Kdyby na mě haj-ný při - šel on by mně to

Hl.

zá-blo jí to, by-la bo - sa. Ne-vi-dě-li jste tu mé pa-nen - ky? Šla do le - sa trá-vu